

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1612

4 Quomodo lucrum inter socios diuidendum sit.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14014

sententiam ubique vim habet, quia formam contractibus dat.

At iuxta secundam sententiam, locum non habet, nisi ubi est usu recepta: & quando pactum est adiectum ex vi societatis, vel conventionis, Pontifex meo iudicio certe prohibere in uniuersum potest, ne tali pacto societas contrahatur: quia etiam si generatim cum natura societatis non pugnet, habet tamen speciem, & imaginem mali; & in his, quæ ad usuram pertinent, multa vetantur, non quia usuram contineant, sed quia usuræ speciem habent. Quem admodum etiam in materia, quæ est de Simonia, multa prohibentur, quia simoniae speciem reterunt, siue quia simoniam sapiunt: ut sic ab omni specie mali, iuxta Apostolum, *1. Thess. 3.* abstineamus. A viris tamen fide dignis auditur, Sixtum Quintum viæ vocis oraculo respondisse, cum de ea constitutione consuleretur, se non condemnasse societas tali pacto contractas, quas classici Doctores sua sententia comprobarunt, sed eas tantummodo, quas illi communiter damnarunt. Mihi de hoc Pontificis responso nihil certo conitat; verisimilius videtur, Constitutionem Pontificiam generatim esse intelligendam, ob rationes superius allatas.

Octauo queritur, Quid sit dicendum, cum vidua, vel pupilli tutor, vel curator minoris pecuniam mercatori dat hunc in modum: Volo, vt meam pecuniam tuo periculo, & damno suscipias, ac proinde vt in omnem euentum tantum mihi reddas, quantum tibi do, & ex lucro, quod ex negotiatione acquires, dabis mihi portionem, quantum tu ipse volueris: Respondeo cum Rosella in *verbo Societas, num. 4.* usuram esse, quia eo ipso vidua vult, vt lucrum commune sit, & damnum mercatoris.

Dices; vidua cum mercatore conuenit, vt tantum lucri ei det, quantum ipse voluerit, ergo eo ipso paciscitur cum mercatore, vt debitum stipendium oneris, quod suscepit, sibi retineat, siquidem liberam ei lucri diuisionem relinquit. Respondeo hoc non sufficere: aut enim vidua habet in animo percipere portionem lucri, etiam cum mercator lucrum æqualiter diuiserit, & tunc usura est, quoniam non soluit mercatori debitam mercedem pro onere, quod illi imponit: Aut habet in voluntate, tanto minus ex lucro percipere, quantum plus oneris, & periculi suscipit mercator, & tunc usuram animo, & voluntate non contrahit, sed conuentione, qua cum mercatore paciscitur. Sed quid si vidua cum mercatore conueniat, vt lucrum æqualiter inter eos diuidatur, pecuniam tamen mercator suo periculo suscipiat, & nihilominus vidua habet in animo pecuniam in societate cum suo periculo retinere? Respondeo cum S. Bernardino, Angelo, Rosella, & alijs, usuram esse in ipsa conuentione verbis expressa, non tamen in animo, & voluntate viduæ; ac ideo vidua cum mercatore conueniens, grauitur peccat, quia voluntatem suam mercatori non aperit: vnde verbis cum ipso conueniens, ipsum decipit, & se usuræ ream prodat: nihil tamen restituere mercatori cogitur, si reuera tanto minus ex lucro percipiat, quanto plus oneris, & periculi mercator suscepit, quia eo ipso stipendium mercatori debitum soluit. At vero voluntatem suam patefacere iure compellitur, ne si eam mori contingerit, vel aliter, eius hæredes à mercatore exigant tantum lucrum, quantum ex conuentione mercator debet, & ita mercatorem sua mercede defraudent.

Et ideo vidua iure ipso cogitur mercatoris damnum, & periculum deuitare.

Quomodo lucrum inter socios diuidendum sit.

CAPVT IV.

PRIMO queritur, Quid sit dicendum, quando Titius in commune contulit centum aureos, & Caius pecuniam suam, quæ tanti aestimatur, quantum summa centum aureorum, & lucrum est acquisitum ducentorum aureorum. An tunc, sicut Titius primum repetere potest suos centum aureos, ita etiam Caius possit sibi sumere totidem aureos, quos sua opera valet, ita vt deinde solum centum aurei, qui supersunt, sint æqualiter diuidendi? Pifanella in *verb. Societas. §. 1.* sic ait: [Si do tibi centum, & tu ponis operam, in fine anni facta ratione ego accipiam illa centum, & tu pretium personæ tuæ, siue industria, quod ponimus esse, siue valere alia centum, post hoc quicquid supererit de lucro, accipiam ego medietatem occasione pecuniæ meæ, & tu aliam medietatem occasione tuæ personæ.] Sic ille. Et ætate ipsum idem sensit Gofredus, teste Angelo in *verbo Societas. l. 1. §. 17.* Id ipsum docere videtur Maior in *4. dist. 47.* Ratio eorum Auctorum est, qui opera Caij tanti aestimatur, quanti summa aureorum, quos Titius in societatem conferit: ergo sicut Titius ante omnia suos centum aureos sumit, sic etiam Caius totidem sibi retinere debet. Et quia uterque æquas portiones in societatem deducit, æquales quoque lucri partes debet acquirere. Sed hanc sententiam merito Angelus loco citato, & Angelus cognomento de Perghis in *tract. de Societatibus, quest. 1.* confutat. Nam opera cuiuslibet dicitur fructus eius. *l. 3. §. seq. ff. de Operis seruar. item l. 1. ff. de Operis libert.* Opera hominis est diurnum officium, ergo opera Caij non habetur tamquam fors principalis, quia non à principio in commune conferitur. Secus esset, si Caius, & Titius pecunias singuli in societatem afferrent, tunc enim vtriusque pecunia fors dicitur, quia à principio in societate ponitur, vt inde lucrum proveniat. Quare Titio conferente in commune centum aureos, & Caio ponente suam operam totidem aureos valentem, si lucrum sit ducentorum aureorum, diuisio est sic facienda: Titius suos centum aureos primum accipiet, deinde ducenti aurei negotiatione acquisiti, sunt æqualiter inter ipsos diuidendi, ita vt centum Titio cedant, & totidem Caio: & ita lucrum æqualiter diuiditur; quia opera Caij tantum valet, quanta est summa centum aureorum, quos Titius societati conferit. At vero si Caius, & Titius singuli centum aureos, & operam in societatem collocant, & lucrum esset ducentorum aureorum, ita vt finita societate quadringenti aurei essent, tunc Titio dabuntur centum aurei, & totidem Caio, quia centum quisque ad societatem attulit, & ducenti, qui supererunt, æqualiter diuiduntur, ita vt singuli centum accipiant.

Secundo queritur, An coiri societas possit, vno pecuniam, altero operam, vel industriam tantum ponente? Respondeo, posse: nam in *l. 1. c. Pro socio*, sic habetur: [Societatem vno pecuniam conferente, alio operam, posse contrahi, magis obtinuit.] Reuera olim inter Iuriscosultos fuit de hac re dubitatum, tum quia opera hominis non videtur tanti aestimari, quanta potest esse summa pecuniæ, quam quis in commune deducit; vt puta si magna sit, tum etiam quia is qui tantum operam ponit, videtur esse deterioris conditionis: nam si nullum lucrum existat, & nihilominus pecunia principalis salua, & integra sit, is, qui eam in commune collocat, nullum damnū sentiet: cum tamen qui ponit operam, & laborem, damnum semper ferat, quia suam operam perdit. Verum ceteri iuris est, posse socios conuenire, vt vnus pecuniam, alter operam, vel industriam conferat. Vnde *Instit. de Societ. §. De illa*, habetur: [Ita coiri posse societatem non dubitatur, vt alter pecuniam conferat, alter non conferat, & tamen lucrum inter eos commune sit: quia sæpè opera alicuius pro pecunia valet.] Et *l. Societas. ff. Pro soc.*

fec. dicitur: [Societas coiri potest, & valet etiam inter eos, qui non sunt equis facultatibus, cum plerumque pauperior opera suppleat, quantum ei per computationem partium operis deest.] & *l. si non fuerint. ff. Pro socio*, sic habetur: [Plerumque tanta est industria socii, ut plures societati conferat, quam pecunia: ut si solus nauiget, solus peregrinetur, si pericula subeat.]

Tertio queritur, An inter socios possit esse pactum, ut unus duas luci partes acquirat, & damni tertia tantum parte afficiatur, & alter duas damni partes, luci vero tantum tertiam ferat. [Vetus fuit controuersia, an talis societas coiri possit. Q. Mutius existimauit, contra naturam societatis talem pactiorem esse, & ob id non esse, ut ratum habendam: At Ser. Sulpitius contrarium sentit, cuius sententia praxualuit.] ut dicit Iustinianus Imperator, *Instit. De sociat. §. De illa. & in l. si non fuerint. ff. Pro socio*, sic habetur: [Si non fuerint partes societatis adiectæ, æquas eas esse constabat. Si vero placuerit, ut quis duas partes, vel tres habet, alius unam, an valeat? Placet valere, si modo aliquid plus contulerit societati, vel pecuniæ, vel operæ, vel cuiuscumque alterius rei causa.]

Quæres, quo exemplo id patere possit. Respondeo cum Soto de *Iustitia. lib. 6. quest. 6. art. 1.* hoc ita se habere: ut si Titius conferat 200. aureos, Caius vero 100. & simul etiam operam, vel industriam valentem 300. aureos. Tunc enim Titius in societatem adfert 200. Caius vero 400. aureos, centum in pecunia, trecentos in opera. Fingamus iam soluti societate, lucrum esse 300. aureorum: ad Titium ex lucro pertinebunt centum, & proinde tertia pars luci, ad Caium ducenti, hoc est, duas luci partes. At si casu fortuito principalis pecunia, quam vterque societati contulit, periret, Titius duas dispendij partes sentiret, Caius vero tertiam tantum, quia pecunia, quæ est in commune collata, est trecentorum aureorum, quorum ducentos suo periculo Titius possit, Caius vero suo item periculo centum. Item si Titio in societatem afferente 200. aureos, Caius solam ponat operam, vel industriam valentem 400. & lucrum extiterit trecentorum, duas partes luci spectabunt ad Caium, & unam tantum Titius accipiet, & pecunia Titij pereunte, Caius nullam pecuniæ dampnum sustinebit; & tamen Titius duas dispendij partes feret, hoc est, amittet 200. aureos. Et hoc est, quod dicitur in *l. si non fuerint. ff. Pro socio*, ita coiri societatem posse, ut nullam partem damni alter sentiat, hoc est, nullum pecuniæ principalis dispendium, lucrum vero commune sit. Cassius putat quod ita deum valebit, [ut Sabinius scribit] si tanti sit opera, quanti dampnum est. Et *Instit. De societate. §. De illa*, dicitur: [Illud quoque consilium, potest conuenire, ut quis luci partem ferat, de damno non teneatur: quod & ipsum Serenius conueniente sibi fieri existimauit.]

Quarto queritur, Quid sit dicendum, quando Titius pecuniam societati conferat, Caius vero solam operam, vel industriam tantumdem valentem, quantum pecunia Titij, an opera & industria comparetur cum tota pecuniæ quantitate, an vero solam cum periculo vel emolumento, & commodo pecuniæ? Soto *libro 6. de Iustitia, quest. 6. art. 1. docet*, non esse comparandam operam cum tota pecuniæ quantitate, sed cum periculo, cui Titius suam pecuniam obicit. Id probat, quia sæpe unus societati conferat tam ingentem pecuniæ summam, ut hominis opera, vel industria tanti aestimari non possit, quanti illa pecunia; ut si Titius conferat decem, aut centum millia aureorum, & Caius solam operam suam, & industriam. Nauarrus in *Manuali. cap. 17. num. 251.* dicit, hoc esse nouum inuentum Soti: quia in *l. si non fuerint. & in l. Societas. ff. Pro socio. & Instit. De societate. §. De illa*, habetur, plerumque operam, vel industriam tantum valere, quantum pecunia valet: immo aliquando plus conferre operam, vel industriam, quam pecunia conferat. Sed non est cur Nauarrus in hac parte Sotum reprehendat. Nam Baldus, Cynus, & alij in *l. 1. C. Pro socio*, & Petrus Perathinus *tract. De duobus fratribus. par. 4. quest. 2.* Angelus, Roicela, Pisanella, & Silueiter cum Sancto

Bernardino docuerunt, in huiusmodi societate potius haberi rationem emolumentum, & commodi, quod Titius potest ex sua pecunia percipere, quam ipsius pecuniæ. Et quantum leges, & iura dicant, operam, vel industriam plerumque tanti, vel plus aestimari, quantum est pecunia; non significant tamen operam, vel industriam valere decem, vel centum millia aureorum, sed operam cum pecunia comparari, in hunc modum: Sicut Titius pecuniam suam societati conferat suo periculo, & damno, & cedit emolumento, & commodo, quod alioqui ex sua pecunia ferre posset: ita Caius operam suam, vel industriam in societatem collocat, & cedit fructu, quem alij possit sua opera, & industria comparari: & ideo, ut supra dixi, Titius, & Caius pariter sunt conditionis, quia si lucrum extiterit, æqualiter id inter se diuidunt, si lucrum, & sola Titij pecunia amissis, etiam Titius suæ pecuniæ emolumentum & commodum. At si pecunia suæ pecuniæ emolumentum & commodum dispendium quoque perierit, quamuis Titius tunc pecuniæ fructum solus sentiat, ac proinde suæ etiam pecuniæ fructum amiserit, & Caius nullo pecuniæ, vel industriæ damno afficiatur; hoc tamen ipsa societatis vis, & natura postulat, ut qui pecuniam ponit eam suo periculo, & damno in societate ponat.

Quinto queritur, An Titius, & Caius societatem coire possint eâ conditione, ut Caius suo periculo suscipiat pecuniam Titij, & certam luci partem Titio reddere debeat, reliquum vero lucrum sibi sumat? Ponam clarius questionem: Titiusne & Caius contrahere societatem possunt, ita ut Titius in commune conferat centum, & Caius in omni euentu Titio centum salua, & integra, & præterea quinque, vel quatuor in vicem luci soluere ex pacto cogatur? Questionem hanc tractat Maior in *4. Dist. 15. quest. 49.* ubi affirmat, eam disputatæ publicè Ioannem Eckium Theologum Germanum Bononiæ coram Ioanne Croto Monfrato, publico iuris Pontificij Professore Bononiensi. De hac quoque questione consulit Caietanum quidam Conradus, ad quem extat Caietani responsum in *Opusculis, Tomo 1. tract. 31. in responsione 11.* De eadem re idem Nauarrus in *Manuali tractauit. cap. 17. num. 253. & seqq. conf. 8. de usur. num. 4. Conf. 13. num. 6. & conf. 16. eodem titulo. & in com. in cap. Si fuerit aurius. 4. quest. 3. de usur. num. 32. & seqq.*

In hac controuersia, Primò omnes conueniunt, esse pactiorem inquam, & contra æquitatem, & naturam societatis, si Titius cum Caio societatem contrahat, eâ conditione, ut Caius suo periculo suscipiat centum, quæ Titius in societatem afferat, & nihilominus lucrum inter eos æqualiter diuidatur, nec Caius iustum, & debitum pretium recipiat periculi, onerisque quod suscipit. Item, si Titius cum Caio conueniat, ut Caius siue sit, siue non sit lucrum, siue pereat, siue non pereat pecunia Titij, certam luci partem ei soluatur, reliqua luci parte sibi retento, & nullo alio pretio accepto. Item si Titius, & Caius paciscantur, ut Caius vtrūque onus sustineat, nempe, ut Titij pecuniam suo periculo suscipiat, & certam luci partem Titio reddat in omnem euentum, nec vllam mercedem sui oneris, & periculi Caius habeat.

Præterea ponamus oportet constitutionem Sixti Quinti, cuius initium est: [Detestabilis auaritia,] ubi dicit, tales pactiões in societatibus esse contra æquitatem, & iustitiam contractus, esse fornicitias, & vltimas, & ob id nullius ponderis, & momenti.

His positis, difficultas questionis proposita in his, quæ sequuntur, potissimum consistit. Primum, an pactum, ut Socius suo periculo suscipiat pecuniam alterius, ita ut in omnem euentum siue ex parte, siue ex toto periret, tantumdem soluere siue ex parte, siue in totum debeat, quantum suscepit, pugnet absolute, & simpliciter cum natura, & substantia societatis, remoto quolibet iure scripto, siue ciuili, siue canonico, & pontificio. In hoc enim sunt due sententiæ, de quibus tractaui *capite superiori, questione 6.* Et hæc difficultas eo reuocatur: An ex tali pacto, cum

pecunia in commune confertur, transeat in mutuum, an verò in alium contractum iustum, qui sit præter, non contra naturam, & substantiam societatis? Sotus lib. 6. de iustitia. quest. 6. art. 2. ad tertium, censet, ex tali pacto caput, quod in societatem confertur, in mutuum transire, ac proinde lucrum inde acquisitum, fœneratiuum esse, & vltimum, quia qui pecuniam societati confert, etiam eam mutuum det socio, & ex ea lucrum recipiat, vltra peccatum admittit. At Nauarrus in Commentario de iur. num. 32. & seqq. Sotum confutat, & censet ex tali pacto mutuum non exillere, nec ipsum pactum esse contra, sed præter naturam, & substantiam societatis: quoniam cum vnus sociorum, alterius pecuniam suo periculo suscipiat, & sui periculi, & oneris iustum, & debitum pretium exigit, inquit cum socio alium contractum, qui vulgò assecuratio dicitur, qui societatem comitatur, non tollit. Ratio Nauarri est, quia in aliis etiam contractibus potest vnus suo periculo alterius rem suscipere: nam tali pacto potest quis recipere. l. 1. §. Sape. ff. Depositi. Et cap. 2. de Deposito. Item, commodatum aliquando quis suo periculo suscipit, cap. 1. De comm. Idem iuris est de locato. l. Contractus. ff. De Regul. iur. Ergo pari ratione socius potest alienam pecuniam suo damno, & periculo suscipere. Accedit, inquit Nauarrus, quod depositum, commodatum, & locatum ratione moræ, & culpæ in restituendo sunt periculo debitoris, non creditoris, & tamen mora, vel culpa non transeat ad debitorem, rei debitorum dominium. Sed Sotus respondet, depositum, commodatum, & locatum, quando tali pacto datur, transire in venditum crediti pretij solutione. Nam si equum, inquit, Titio commodes, ita vt si casu fortuito perierit, ipse Titio pereat, non tibi, Titius tantum tibi soluere debet, quanti est equus, eo ipso equum Titio vendidisti; credita tamen, non numerata pecunia. Idem iuris est, inquit Sotus, si tali pacto supellectilem, vel aliam rem Titio locares: at verò pecunia, cum Titius eam in societatem dat, in venditum non transit, neque enim pecunia vendi potest: transit igitur in mutuum, siquidem socius in omnium euentu cogitur tantumdem reddere, quantum accepit. At enim probabilius, ac verior videtur Nauarri sententia asserentis ex tali pacto non fieri, vt pecunia sit mutuo data, & hoc, inquit, ratio videtur ostendere. Nam is, qui mutuum accepit, potest suo arbitratu pecunia vti, & eam in vltus, quos ipse maluerit, conuertere, & impendere: at socius non potest suo arbitratu pecunia in societatem data vti: nam si est ad negotiationem exposita, nequit eam nisi in negotiationem conferre, & infumere. Accedit, quod lucrum debet esse commune, dummodo socius oneris, & periculi quod sustinet iustam, & debitam mercedem habeat. Fingamus igitur Titium in societatem dare centum, vt inde lucrum euertiat, & Caio soluere tria, vel quatuor, eo quod ipse Caius illa centum suo periculo suscipiat: ergo soluto huiusmodi pretio, lucrum inter Titium, & Caium est ratione societatis æqualiter diuidendum, ita vt si negotiatione viginti, vel triginta lucrati fuerint, singuli habere debeant æquas portiones, videlicet decem, vel quindecim, & quo maius, vel minus lucrum fuerit, singuli maiorem, minoremve portionem accipiant: & si nullum lucrum extiterit, is qui pecuniam in societatem deduxit, nullum fructum percipiat, & nihilominus soluat pretium pro onere, & periculo, quod alter suscipit. Non igitur est omnino sublata societas, sed cum nouo alio contractu coniuncta. Postremò in contractu, qui vulgò dicitur assecuratio, is qui pecuniam, vel mercis periculum suscipit, non eo ipso sit dominus pecuniam, vel mercis. Et in venditione aliquando emptor subit periculum rei venditæ, cuius dominus nondum effectus est. Obiicies cum Soro, hoc nihil obstare, quo minus pecunia sit mutua Caio data, si quidem tantumdem, quantum accepit, debet in omni euentu Titio reddere. Respondeo, non ideo mutuum esse, quia tantumdem mihi reddere debeas, quantum accepisti vt alterius contractus, videlicet, quia te mihi obligasti pretio accepto ad reddendum, quantum accepisti ex me. Item, quem-

admodum locatum, vel commodatum in venditum transit crediti ad tempus solutione pretij, vt dicit Sotus, quando pactum est, vt tantumdem reddatur, quantum est commodatum, & locatum, si casu fortuito locatum perierit: Sic etiam pecunia, quæ in societatem datur, quantum in venditum non transeat, transit tamen in alium contractum, qui non est mutuum, sed contractus innominatus, do vt des, vel facio, vt facias, vel do, vt facias, vel facio, vt des. Ita videlicet: dat Titius pecuniam suam Caio in societatem, & quia Caius pecuniam periculum subit, soluit ei Titius iustum, & debitum periculi pretium. Ergo hic contractus, mutui non est, nec societatem mutat, aut tollit, sed est quidam contractus, qui præter naturam, & substantiam societatis accedit: sicut cum depono, inquit, apud te pecuniam, & quia eam tuo periculo suscipis, tui oneris, & periculi iustam mercedem soluo, adhuc depositum est, quia quandoquidem voluero, repetere possum, & nihilominus etiam si casu fortuito perierit, ex pacto tibi perit, non mihi: quod pactum præter, non contra depositi naturam est.

Tria in hac re probabiliora mihi videntur: vnum est contra Sotum, commodatum, vel locatum, etiam quis id suo periculo suscipit, non transire in venditum, quia commodato nequit quis suo arbitratu vti: datur enim commodatum ad certos vsus. Item ex dolo, & culpa tenetur, qui commodatum accipit, vt si dolo, vel culpa illud deterius fecerit. Insuper commodatum si extat idem numero, vel idem specie, vt Iurisconsulti loquuntur, restitui debet. Locatum idem idem numero est omnino reddendum, & is qui recipit, ex dolo, & lata culpa tenetur. Præterea conductor certam pensionem pro re locata soluit. Idem iuris est in pecunia, quæ apud alium deponitur vel in saculo inelusa, vel in argento signato. Hæc enim pecunia non transire in mutuum, etiam si quis eam suo periculo suscipiat: quia vt constat ex l. Si sacculum. ff. Depositi, ea vt suo arbitrio non potest, & eandem numero restituere debet. l. In naua. ff. Locati. tunc enim is, apud quem deponitur, non suscipit, vt ea vtatur, vel negocietur.

Alterum est contra quosdam iuniores. Pecuniam nempe, quæ in pondere, vel numero consistit, transire in mutuum affirmamus, cum quis ex pacto, vel ex contractu suo periculo suscipit ad ea vtendum, vt voluerit: quod patet in deposito. Nam ex l. Certe conditio. §. Depositi, & l. Quod si ab initio. ff. De rebus eral. cum depositum committatur alicui libera ei facultate data vtendi eo, mutui vim habet: nam eo ipso, quod ex pacto potest deposita pecunia pro suo arbitratu vti, potest eam impendere, in quos ipse maluerit vsus. At in pecunia, dominium ab vsu separari non potest, quia eo ipso quo vtitur, infumimus: ergo qui pecuniam depositam suo periculo suscipit, vt ea vtatur, ea vti liberè potest. Cum igitur pecunia in societatem datur, eo pacto, vt is cui datur, suo periculo suscipiat, & habeat, & negocietur, & vtatur, vt voluerit, in mutuum transire, quia in omnem euentum tantumdem restituere debet, quantum accepit, siquidem ea pecunia vti potest, vt ipse voluerit. Item pecunia sicut ex pacto, vel contractu est periculo mercatoris, qui eam suscipit, non eius, qui dat, si lucrum, & fructum parit mercatori, non ei, qui dedit. Accedit, quod ius societatis, vt dicitur in l. Verum. ff. Pro socio, est quodammodo ius fraternitatis: ergo contra naturam societatis est, vt des pecuniam in societatem tibi omnino saluam, & integram reddendam. Adde, quod est contra naturam societatis, vt pecunia, quæ tua solum est, vel tibi cum socio communis, sit in societate solium periculo socij, non tuo.

At inquit: Qui pecuniam dat in societatem, solium dat in negociationem, ergo qui recipit, extra negociationem ea vti non potest. Respondeo, pecuniam eo ipso, quod ex pacto, vel contractu quis suo periculo suscipit, vt ea vtatur, vel negocietur, vt voluerit, posse in vsus quos maluerit, qui eam recipit, conuertere, & impendi: quoniam si quis eam suo damno, & periculo suscipit ad vtendum ea, & nego-

tandum arbitrato suo, nulla iniuria, & detrimento afficit eum, qui dedit, si utatur, ut ipse voluerit. Obstat, damnum hac ratione inferri ei qui dedit, quoniam ex negotiatione lucrum expectat, quo frudatur, cum pecunia in alios usus impenditur. Respondeo, hoc esse, quod contendimus, non posse scilicet expectari lucrum ab eo qui pecuniam dat eo pacto, ut is qui recipit in usum suum, vel negotiationem, totum eius periculum subeat: quare solum repetere iure potest tantundem, quantum dedit: alioqui si lucrum expectet, suo periculo det. Deinde cum ipsa ratione pugnat, ut pecunia, quam Caius suo periculo suscipit, & habet ad usum, vel negotiationem suam, lucrum, & fructum pariat Titio qui dedit: nam eo ipso quod pecunia est periculo Caii, ad usum, & negotiationem suam facta est eius, & definit esse pecunia Titij.

Tertium est, si vnus socius det alteri suam pecuniam eo pacto, ut eam quidem suo periculo suscipiat ad negotiationem, sed ne ea uti extra negotiationem possit, tunc pecunia non transit in mutuum. Et hoc probant contra Sotum argumenta Nauarri.

Ex his soluitur altera difficultas, an pactum, de quo nunc agimus, sit per se fœneraticium, & vsurarium, seu solummodo iure scripto, siue Ciuili, siue Canonico? Angelus, Silesius, Gabriel, Maior, Tabienis, Armilla, Caietanus, Conarrubius, Nauarrus, Ioannes Baptista Lupus, quos *reuli capite superiori, quest. 6.* Hostiensis item, & Ioannes Andreas, & alij censent, non esse id per se fœneraticium pactum, quando tale est, ut in omnem euentum salua sit pecunia, quæ in commune conferunt: non quidem vi & ratione societatis, sed vi alterius contractus, quo is cui datur, totum eius periculum subit: dummodo tamen ea in negotiatione, non extra utatur. At verò Sanctus Bernardinus, Sanctus Antoninus, Conradus, Sotus, Rosella, Pisanella, Azo, Accursius, Baldus, Paulus, Abbas, Calderinus, Ancharanus, & ceteri, tum Canonici, tum Ciuili iuris interpretes, *ut capite superiori, quest. 6.* affirmant tale pactum per se vsurarium esse, & meo iudicio, prima sententia valde probabilis est, sed secunda est tutior, & communiter approbata: quia ut modò dixi, ex huiusmodi pacto pecunia in societatem data, mutui vim, & vsuræ speciem, & imaginem habere videtur, quamuis reuera in mutuum non transeat: ac proinde lucrum est specie, & imagine fœneraticium.

Soluitur tertia difficultas, an consuetudine recepta excusari queant, qui suas pecunias in societatem conferunt eo pacto, ut socius suo damno, & periculo suscipiat, & nihilominus certam lucri partem soluat iis, qui pecunias dederunt? Nauarrus *in Manuili cap. 17. numer. 256.* & *in commentario de vsur. num. 32. & seqq.* ait se consilium sapientius dedisse, ut qui pecunias dant in societatem, cum mercatore, cui dant, tres expresse vel tacite ineant contractus, vnum societatis, vi cuius commune sit lucrum; alterum assicurationis, ut vocant, cuius vi mercator totum pecuniarum periculum subeat pretio iusto accepto; videlicet si centum suo periculo suscipiat, exigat quinque aut quatuor pro onere quod sustinet: Tertium venditionis, quo scilicet Titius, qui dat pecunias Caio mercatori, lucrum incertum, & dubium, quod expectat, vendat Caio debito pretio, hoc est, pro duodecim, vel quindecim incertis, quæ ex negotiatione possit acquirere, accipiat tertiam partem, utpote quatuor, vel quinque duabus luci partibus mercatori relictis: propterea quod in suscipienda suo periculo pecunia, & in emenda dubia, & incerta luci portione, duo onera sustinet.

Addit Nauarrus, consuetudinem esse receptam in Germania, Gallia, & Italia, ut viduæ, pupillorum tutores, vel minorum curatores, centum in societatem mercatori dent ea conditione, ut quotannis ipse mercator reddat quinque, vel quatuor in omnem euentum, & nihilominus salua, & integra centum restituat, quando finita societas fuerit. Subdit quoque Nauarrus: Optarem, ut Episcopi, vel saltem Pontifex Maximus declararet prædictam consuetudinem esse

se iustam, eò quod præsumendum sit, in terris, in quibus à tempore immemorabili illa inoleuit, habuisse originem huiusmodi licitam, & ita bona conscientia seruari posse, monitis præsertim deponentibus, & depositariis, ut tres prædictos contractus faciant, vel habeant pro factis. Pro quo facit, quod consuetudo immemorabilis facit præsumi titulum requisitum ad eius valorem, *cap. Super quibusdam, de verb. signif. & l. Hoc iure. §. Ductus aqua. ff. De aqua quotidiana. & c. s. h. u.* Hac Nauarrus, Maioris, & aliorum quos supra nominavi, sententiam sequitur.

At verò, quoniam ut dixi, tale pactum specie ipsa, & facie est fœneraticium, & consuetudo, quæ vsuras admittit, corruptela est, cum vsuræ iure naturali, & diuino venentur, consequens est, ut nullâ consuetudine, etiam longissimi temporis cursu recepta excusari possit vsuraria pactio: eò quod consuetudo, quæ memoriam hominum excedit, dat quidem ius, sed solum in his, quorum sumus alioqui capaces: sed non in his, quæ cum iure naturali, vel diuina lege pugnant. Consequens itidem est, ut quia abstinendum est ab omni specie mali, & tale pactum vsuræ speciem refert, abstinere à tali pacto debeamus, & tenere quod tutius & certius est. Verum obicit Nauarrus nonnulla ad suæ sententiæ confirmationem. Primum est, *in cap. Per vestras. de donationibus inter virum, & uxorem.* videtur talis societas approbari. Ibi, inquit ille, Papa iubet, ut marito vergente ad inopiam, dos deponatur apud aliquem mercatorem, quo ex parte lucri honesti, onera matrimonij sustentet, & ita intentio eius fuit, ut dos salua seruaretur, si quidem ob hoc iubebat illam à marito auferri: acta videtur voluisse, ut ad lucrum, & damnum mercatori traderetur, quod erat eum periculo obicere. Voluit item Pontifex certum aliquod lucrum inde provenire ad matrimonij onera sustinenda: at hæc duo fieri non possunt sine assicuracione fortis, & lucri incerti pro pro certa portione, ergo Papa tacite voluit illa fieri. Hæc Nauarrus.

Verum ad hanc obiectionem Nauarri respondeo in primis cum Abate, Calderino, Soto, Conrado, Rosella, & aliis, quos *capite superiori in questione sexta* commemoravi, ibi Pontificem nunquam dixisse, ut dos vxoris mercatorii in societatem daretur, ea conditione, ut mercator dotem suo periculo susciperet: sed solum dixisse, ut certam lucri partem haberet vxor, ita tamen ut dotem suo periculo mercatori committeret. Secundo respondeo, Pontificem voluisse, ut vxor haberet certam lucri partem, & dotem saluam initis tribus contractibus cum tribus hominibus, videlicet contractu societatis inito cum Titio mercatore secundum leges, Canones, & iura: secundo contractu cum Caio, quo ipse Caius dotis Titio datæ periculum susciperet, iusto pretio accepto: Tertio cum Seio, cum vxor venderet suum lucrum incertum & dubium, certo pretio accepto: nec enim negandum est, posse hos tres contractus cum tribus hominibus iuri: Solum negamus cum eodem mercatore id fieri citra speciem vsuræ posse. Nec vim habet argumentum; si cum tribus hominibus hoc fieri potest, poterit quoque cum eodem mercatore fieri, eò quod longè diuersa ratio est. Nam si mercator pecuniam suo periculo suscipit ex pacto, siue ex contractu, eo ipso eius dominium acquirere, & mutuum pecuniam accipere videtur, non in societatem; at verò data pecunia in societatem Titio mercatori, potest Caius periculum eius sustinere pretio accepto, quia pecuniam ipse non suscipit, sed obligat se ad eam soluendam, si in negotiatione Titij perierit, & ratione huius oneris quod sibi imponit, pretium debitum accipit.

Secundo obicit Nauarrus, in Gallia, & Germania esse vsu receptum, ut magistratus, & iudices cogant tutorem ad soluendum pupillo quatuor quotannis, eò quod centum, quæ pupillus habet, mercatori in negotiationem non dederit. Respondeo, nos hanc consuetudinem approbare, non tamen quemadmodum approbat Nauarrus, videlicet initis tribus contractibus cum eodem mercatore: sed reuera tutor iuste condemnatur, eò quod potuit facile

centum dare, & emere redditum annuum, quo pupillus certa haberet quotannis sex, aut quinque: aut potuit fundam emere; vel aliquid aliud, ex quo pupillus quotannis perciperet quinque: aut denique facere potuit, vt into triplici contractu cum tribus hominibus, quatuor, aut quinque pupillus acquireret. Ergo tutor iuste condemnatur ob tutelam negligentem administratam. At si consuetudo sit, vt cum eodem mercatore tres predicti contractus inentur, corruptela esse videtur, quamvis eam Nauarrus non improbet.

Tertio obiicit Nauarrus, quia in Italia sunt aliqui montes communis pietatis gratia constituti ad dandas mutuo pecunias indigentibus, & consuetudine recepti Principis, vel Reipublice auctoritate statuitur sic: Quicumque apud montem deposuerit centum, quatuor accipiet, & nihilominus, quandocumque sua centum repetuerit, salua, & integra habebit. Respondeo, hos montes non esse ex parte eius, qui suam pecuniam deponit, ab usura immunes, & liberis eo modo, quo dixit Nauarrus, quia quisque centum apud montem deponat tribus initis cum ipso monte contractibus, ita vt quatuor certa percipiat, & nihilominus habeat ius sua centum repetendi. Ego certe non video, quemadmodum hi montes omni usurae sube careant, nisi quia is, qui apud montem centum deponat, quatuor recipit quotannis: non quidem ratione depositi, vel mutui, trimumve contractum, vt Nauarrus existimat, sed solum ratione lucri cessantis, quia is, qui deponit sua centum, daturus alioqui mercatori erat in societatem, & cum aliis duobus hominibus duos ininitus contractus, ex quibus sua centum salua haberet, & integra, & quatuor certa perciperet. Vel quia centum datis, esset empturus redditum annuum, vel fundum, ex quo perciperet sex, vel septem. Quare Principis, vel Reipublice statutum, quamvis generatim positum, videlicet ita: Quicumque deposuerit centum apud montem, ego intelligo, & interpretor restricto, hoc scilicet modo: Quicumque deposuerit centum, recipiet quatuor, & sua centum solum habebit, si alioqui esset quatuor certo lucraturus saluis, & integris suis centum. Nam alias, si generatim statuti verba sumantur, iustitiam, & aequitatem non continent ex parte eorum, qui pecunias deponunt, cum ex mutuo lucrum recipiant ex parte vero montium usurae peccatum non committitur: quia ipsi vsurarii lucrum soluunt, non recipiunt.

Soluitur quarta difficultas, An Sixti Quini constitutio, qua incipit *Detestabilis auaritia*, condemnet tamquam feneratoriam, & vsurariam per se societatem, in qua pactum est, vt pecuniam in commune datam socius suo periculo suscipiat, & nihilominus, qui pecuniam dat, lucrum, non damnum agnoscat: An vero solum condemnet tamquam in fraudem Canonum contra vsurarios factam, vel tamquam feneratorij contractus speciem, & figuram habentem? Meo iudicio Pontifex condemnare videtur tamquam feneratoriam, & vsurariam appellat. Dices, credibile non est, Pontificem condemnare voluisse societatem tamquam vsurariam, quam grauissimi Doctores Iurisconsulti, & Theologi plusquam duodecim, vt licitam, & iustam approbarunt; Hostiensis nempe, Ioannes Andreas, teste Abbate in cap. *Per vestras de donationib. inter virum, & uxorem*. Angelus item, Siluester, Tabienfis, Armilla, Gabriel, Maior, Caietanus, Nauarrus, Couarruias, Ioannes Baptista Lupus, quos omnes propriis locis supra citati in capitulo superiori in *secunda questione*. Respondeo, omnes eiusmodi Auctores loquutos fuisse ante Sixti V. Constitutionem, & sequutos esse sententiam, quae tunc temporis probabilis videbatur. Sed Pontifex postea, Constitutione edita declarauit, feneratoriam, & vsurariam esse societatem, in qua pactum est, vt socius pecuniam, quae in commune confertur, suo damno, & periculo suscipiat, ita vt in omni euentu tantundem reddere debeat, quantum accepit. Operabat Nauarrus, vt Pontifex declararet, tale pactum in societate licitum esse, & iustum: at contrarium Pontifex de-

clarauit, ac definiuit, vt superiori capite dixi in *secunda questione*. Theologorum, & vtriusque Iuris Doctorum sententia semper fuit, tale pactum esse feneratorium. Dices, Pontificem solum voluisse, huiusmodi pactum esse iniquum, quandocumque ex vi, & natura societatis apponitur, non quando ex vi alterius contractus cum societate conuerti adicitur. Respondeo, hoc esse dubium, incertum, & obsecrum, videlicet, An sic, vel aliter Pontifex intelligat Pontificis, non autem nostrum est, casus dubios, incertos, & obscuros interpretari, & declarare. Cum igitur Constitutio Pontificia non declaret hunc, aut alium casum, generatim est accipienda, donec Pontifex ipsam Constitutionem declaret. Deinde respondeo, quod dixi, pactum esse in fraudem legis, & speciem vsurae, vt minimum continere: ac proinde ex Constitutione Sixti V. prohiberi, ita vt in societate poni non possit.

Sexto quaeritur, An Titius cum Caio possit societatem inire, ea conditione, vt ex centum, quae Titius in commune confert, certam lucri partem habeat, puta, octo, & reliquum lucri, siue longè maior sit, siue minus, sibi capiat Caius, qui solum operam, vel industriam collocat: immo, vt Caius certam eam partem habeat, quamvis nullum sit lucrum? Respondeo, iustum esse hanc societatem, dummodo pactum non sit, vt in omnem euentum eorum Titij fiat salua, & integra in totum, vel ex parte. Ita S. Bernardinus par. 2. serm. 39. art. 1. cap. 1. versic. *quartus casus*. Angelus, *Societas. 1. num. 6.* Rosella eod. verbo num. 28. Siluester eod. numer. 1. q. 18. Armilla eod. num. 17. Ratio huius est, quia Titius lucrum incertum, & dubium Caio facit vendit: nam ex centum, quae Titius in societatem Caio dat, poterat lucrari duodecim, & hoc lucrum incertum, ac dubium emit Caius certo pretio dato: dat enim Titio octo, quia potest lucrari duodecim. Item captus piscium, vel aurum, vel ferarum, vel missilium emuntur. *l. Ne emptio. §. Sed si id. ff. de contrahen. emptio.* Et hoc ideo, quia lucrum ex iactu rebus proventurum, dubium est, & incertum. In antiquis, in Constitutione Sixti V. etiam vetari, ne pactum sit, vt certam lucri portionem vnus socius exigat. Respondeo, tale pactum damnari, quando simul etiam conuentum est, vt fors, siue pecunia principalis sit in omnem euentum salua, & integra. Vrgebis, in ipsa Constitutione prohiberi, ne pactum sit de salua sorte, siue pecunia principali seruanda, aut de certa lucri portione reddenda: ergo Constitutio prohibet, ne aut hoc, aut illud pactum sit. Respondeo Constitutione vetari tunc solum pactum de salua sorte reddenda, tum etiam pactum de sorte in omnem euentum vna cum certa lucri portione soluenda. Non igitur prohibet Constitutio pactum solum de certa lucri portione exigenda, quasi Titius pecuniam non suo, sed Caij periculo in societatem dat, nihil mali facit, si Caio lucrum incertum, & dubium, pretio accepto vendat.

Septimo quaeritur, An Caius, qui solum operam, & industriam in societatem collocat, possit cum Titio ita contrahere, vt in omnem euentum certam pecuniae quantitatem, vel certam lucri partem habeat, siue existat ex negotiatione lucrum, siue non existat, siue pereat pecunia principalis Titij, siue maneat salua? Respondeo, posse contrahere, sed tunc non est inter Titium, & Caium constata societas, sed est ininitus contractus locati, & conducti. Caius enim suum laborem, & operam Titio locat, & Titius conduxit operam Caij certa mercede ei data, quam reuera potest, vel ex sua pecunia, vel ex lucro soluere; quod si lucrum non extiterit, debet nihilominus Titius aliunde soluere. Angelus in verbo *Societas. 1. num. 6.* Rosella eodem verbo num. 17. Siluester eod. 1. quest. 3. Pisanella eodem 1. §. 2. Armilla eod. num. 7. Nauarrus in *Manuali. cap. 17. num. 356.* Talis etiam contractus ininitur, cum Titius Caio dat certam fundi, vel agri partem, vt colat eam, & retineat sibi certam anni fructus portionem, si inde proueniat, si minus, aliunde habeat. Item cum Titius, qui publici muneris, vel officij praefecturam emit à Republica, Rege, vel Principe, concedit Caio, vt eam exerceat, ea lege, vt acci-

piat sibi portionem certam lucri, quod ex muneris administratione proveniet, nisi minus aliunde.

Octavo quaeritur, Quid nomine lucri in societate quaestiuola, de qua nunc agitur, intelligatur? Respondeo in l. Mutius. ff. Pro socio, sic haberi: [Lucrum intelligitur, omni damno deducto.] Preterea iurum, quod est sociis commune, intelligitur id, quod ex negotiatione, vel causa, siue ratione negotiationis provenit, non autem si aliunde, vel sola occasione negotiationis existat. Exemplum sit: Adiuit Titius Principem causa societatis, & ipsa Titij persona placuit Principi, non quia socius alicuius esset, sed quia Titius sibi eius animum, & voluntatem conciliavit, & ob id Princeps Titio aliquid donavit: id doni Titius cum socio communicare non cogitur, quia sola occasione, non causa societatis accepit. Idem iuris est, si Titius cum Caio societatem conuit, & ob id Seij amicitiam contraxit, & postea institutus est haeres a Seio, aut multis beneficiis affectus, non quia socius Caij, sed quia amicus est Seij, id totum sibi Titius acquisivit. l. Socium. §. Socius ad finem. ff. Pro socio. Idem dicendum est, si Titius cum causa societatis iter faceret, casu in itinere thesaurum, vel gemmam reperit.

Ex his soluitur difficultas, qua quaeritur, quid sit dicendum, quando Titius legaverit Caio Parocho, vel quibusdam clericis certam eiusdem Ecclesiae centum aureos, ea conditione, ut eos mercatori dent in societatem, & ex luero, quantum, vel quinque accipiant, ex quibus debita elemosina detur clerico, qui sacrificia offerat. Nauarrius in Manuali. cap. 17. num. 257. iuxta suam illam, quam supra iam exposui, opinionem, respondet, posse mercatori dari, iuris eum eo tribus contractibus, de quibus supra: ac ita centum aureos saluos servabit, quia eos suo periculo suscipiet, & dabit quatuor, vel quinque aureos, quibus emet mercatum, & dabunt lucrum, quod ex centum aureis poterat provenire. At, mea sententia, tres contractus eum eodem mercatore absque specie vlucis mihi non possunt: sed cum uno quidem societatis contrahatur, ut cuius centum aurei mercatori dati, sint periculo eius, qui dederit, non mercatoris: & cum alio inibitur alius contractus, quo ille pecuniam datur mercatori periculum subibit: & alius contractus eum alio, qui emat mercatum, & dubium lucrum, certo pretio dato: ac ita Parochus, vel clericus quatuor, vel quinque lucrificet: vel centum aureis emetur census, siue annuus redditus, ex quo provenient quotannis, ut minimum, quatuor, vel quinque, vel emetur funus, siue praedium, cuius fructus annui sint, ut minimum quinque, vel quatuor, vel sacrificia fieri, vel offerri queant.

De damnis, & impensis sociorum.

CAPVT V.

PRIMO quaeritur, Quid sit dicendum, quando Titius, & Caius coeunt societatem, ita ut Titius in commune consistat centum, & Caius suam operam, & diligentiam, & finita societate nihil est lucri, sed centum, quae Titius in commune contulit, salua, & integra manent, An Caius debeat aliquid habere ex centum, ne omnino operam suam perdat? Respondeo, ex vi societatis, si nullum aliud fuerit interpositum pactum, nihil illi deberi, quoniam sicut Caius suam operam perdidit, sic etiam Titius amisit emolumentum, & commodum, quod potuit ex suis centum percipere. Item quamuis opera Caij tamen relinquitur, quantum centum aurei Titij, uterque tamen pecuniam, & operam periculo subicit, quare sicut Caius perdidit operam, sic Titius potuit sua centum amittere. Et tunc ipsi soli perirent, nec Caius ei aliquid reddere egerent. Dices, Caius videtur esse multo deterioris conditionis, quia etiam quando centum aurei Titij perirent, ipse quoque sui laboris, & opera

fructum amitteret. Respondeo, Titium, & Caium pariter esse conditionis, quia si nihil lucri provenierit, & salua sit pecunia Titij, Caius ex labore suo, & opera nihil lucratur, nec Titius ex suis centum aliquid acquirit. Neotericius quidam scriptor tractat. de contractibus. part. 2. cap. 17. praeterea argumento conuictus, docet talem contractum inter Titium, & Caium non esse societatis, quia non sunt socij pares in damno, sed esse locati, & conducti contractum. Caius enim locat Titio suam operam, ac proinde, inquit, si nihil ex negotiatione provenierit, salua, & integra pecunia Titij, aliquid Caio debetur, ut iustum, & integrum pretium suae operae locatae.

Sed enim in utroque, huius Auctoris opinio, partim cum iure ipso, partim cum communi Doctorum sententia pugnat. Nam in l. 1. C. Pro socio. plane, & aperte dicitur, societatem, vno pecuniam conferente, altero operam, posse contrahi. Et in l. Societas. ff. Pro socio, sic est: [Pecuniamque pauperior opera supplet, quantum ei per comparationem patrimonij deest.] Et in l. Si non fuerint. ff. Pro socio: [Pecuniamque tanta est (inquit) industria socij, ut plus societati conferat, quam pecunia.] Idem dicitur in Insti. §. De illa, de societate. Deinde Auctores communiter tradiderunt, socios suo damno, & periculo in commune conferre pecuniam, nisi aliter expresse, vel tacite pactum fuerit, vel nisi consuetudo aliter habuerit. Quare nihil Caio Titius debet, nisi Caius suam operam expresse Titio locauerit.

Secundo quaeritur, An sit vltaria societas, si Titius det Caio centum, ea conditione, ut si lucrum ex negotiatione proveniant, centum integra Titius habeat, & tres lucri partes accipiat: si vero centum perierint, damnum sentiat. Respondet Sanctus Bernardinus parte 2. serm. 39. artic. 1. cap. 2. versic. tertius quoque: vltarium esse, quia Titius pacificatur, ut pereuntibus centum, damnum solius quarta partis ipse sustineat, Caius vero trium partium. Ergo ex pacto, Titius vult tres partes suae pecuniae saluas habere: nam eo ipso quod pactum est, ut sint periculo Caij, perinde est, ac si Titius Caio eas tres pecuniae partes mutuas dedisset. Idem iuris est, si ego tecum societatem iniero, & triginta in commune contulero, & tu operam, contumque inter nos est, uti decem sint meo periculo, tuo vero viginti, pactum est vltarium, quia Titius decem tantum in societatem suo periculo dat, & Caio viginti mutuo.

Tertio quaeritur, Quid sit dicendum, cum Titius centum in societatem conferat, & Caius ponit operam suam, & praeterea quinquaginta, ac deinde in negotiatione centum perierit, quo modo sit damnum communicandum? Respondeo, septuagintaquinque Titio perire, viginti quinque Caio, quod si voluerit Titius, ut damnum sit aequis partibus commune, ita ut quinquaginta ad Caium spectent, vltaria est, nisi eo ipso Titius velit, ut tota fors pecunaria sit etiam aequis partibus utrique communis.

Quarto quaeritur, Quae damna in societate communiceant? Respondeo, in primis damnum intelligi, omni luero deducto. l. Mutius. ff. Pro socio, deinde damna, quae ex societate, ipsa tamquam ex causa descendunt, communia sunt, non tamen ea damna, quae socij sola occasione societatis sentiunt. Angelus in verbo Societas. 1. numer. 15. Siluester eodem verbo. 2. quasi. 9. Armilla eodem. num. 12. ex Bartolo, & Baldo l. 2. C. Pro socio. Verbi gratia, si Titius pro societate laborans, diripiatur a latronibus, vel naufragium patiat, vel corripatur morbo, vel capiat ab hostibus, & amittat enses, vel vestes, vel munus, vel si redactus in feritatem, redimat se suis pecuniis, vel amicorum: nam haec damna debent esse communia. l. Cum duobus. §. Damna. ff. Pro socio. Vnde in l. Socium. §. Socius. ff. eod. titul. dicitur: Si socius legatum sibi Partis praetermisse, quia diligentis occupationibus proficisco non potuit ad petendum, & suscipiendum legatum, societati non imputatur. Si occupatus inidem societatis negotiis patrimonium suum negligentius administravit, quoniam, id salua fide societa-